

Epistola ad Ephesios : [Bucerus, Martinus], [1527]

ETISTOLA D. PAVLI AD EPHESIOS, LVA rationem Christianismi breuiter iuxta et locuplete, ut nulla breuius simul et locu pletius explicat, uersa paulo liberius, ne peregrint idiotismi rudiores scripturarum offenderent, bona tamen fide, sententiis Apostoli appensis. In tundeï comuenarloPER MARTIRUH DVCERVMI,

ARGVMENTVM.

ILLVSTRIS SIMOET PIENTISSIMO PRINCipi. Fridericho, Schlesiorum et Ligniciae Duci etc. Martinus Bucerus salutem Christi precatur. P

Rouidentia Dei comparatum est, clarissime et religiosissime Princeps, ut quam docunque hactenus sincera Dei scientia in publicum prodierit, ilico et errorum uenti, undique ingruerint, qui si deturbare e medio illam nequirent, tantum pulueris tamen opinionum terrena resipientium, atque inde dissidiorum excitarint, ut per paucis, hoc est, electis
5 duntaxat, atque ex his multis nequaquam ἀνιδρωτι, illa rite conspecta fuerit. Visum namque Deo soli bono ac sapienti est, bonitatis ac uirtutis suae gloriam, contra luctantibus potestatibus aduersariis, et ex infirmitate suorum illustrem reddere. Hinc sanctis non cum sanguine et carne, humano scilicet hoste, sed ad uersus caelestes uersutias, mundi dominos, praeter bellum, quod caro ipsorum, aduersus spiritum citra inducias gerit, non
10 minus saeuum et atrox, quamanceps et periculosum, perpetuo depugnandum est. ueritate in furgunt et errores.

EPISTOLA.

Quapropter, si idem hodie, reuecta nobis Euangelii lampade, usu ueniat, ut immissis multiplicium haereseon, atque imposturarum turbinibus, mendacii author, qui dum atrium
15 suum humanis traditionibus satis munitum tranquille possedit, egit quietius, dum pellere rursus mundo illam nequit, obscurare tamen adeo conetur, ut a paucis plane agnosci, a nonnullis ne uideri quidem possit, par erit, ut memores, sic bonam dei uoluntatem decreuisse, atque quemad modum antea, ita modo quoque id ita temperaturam, ut inde cum uirtus tum bonitas sua clarior reddatur, boni consili um patris nostri super nos, ubique
20 quae saluti nobis sint pro spicientis, consulamus, et ex animo, etiam pro hac re grati as ipsi agamus. Et enim si recte rationem subduxerimus, haud parum, animos nostros confirmabit etiam, quod quam Eu angelii ueritatem profiteamur, princeps tenebrarum ad eun dem modum excipit, quo olim ab ipso seruatore, cuiusque Apo stolis praedicatam excepit.

25 Quam mox eni praeter grauissimas psecutionum procellas, innumeris insanorum dog-
 matum fluctibus, quorum ab surditatem nescias, an uarietatem atque inter se pugnantiam
 magis admireris, cymbam Euangelii ille quatiebat iactabatque. Idque haudquaquam sine
 successu, quippe breui a Pau lo, quo nemo unquam maiore uel sedulitate, uel dexterita te,
 Christum praedicauit, neque placere ad bonum omnibus quisquam magis studuit, ut qui
 30 omnibus omnia fieret, ut uel aliquos lucraretur, omnes Asianos abalienauerat. Timotheo
 siquidem suo sic quaestum legimus. Nosti hoc, quod auersati fuerint me omnes, qui
 sunt in Asia, id est, indubie plurimi. successu contra Pauli Euangel. Satan saeuierit.
 2 Thess Confirma re, non deii cere debet, quod Euangelion nostrum ua riis erroribus
 oppugnatur.

MARTINI BVCERI

35 Vt autem obturbantibus uariis errorum sectis, animos nequaquam despondere, sed
 assumere potius debemus, quod cum ita Domino uisum sit, oporteat, id non minus ad
 promouendam nostram salutem, quam ipsius gloriam illu strandam facere, qui probatos
 suos, inter huiusmodi turbines, et utiliter exercet, et magnifice prodit, ita conuenit
 40 nihilominus illis pro uiribus spiritus, cuique diuinitus dona ti, obuiamire, dareque operam,
 ut luce scripturarum, figmento rum humanae rationis tenebras, dispellamus, quod nos
 qui Christi sumus deceat, haudquaquam minore studio, cum hoc nostrocipite colligere,
 quam aduersarius soleat disper gere. Cumque ueterator iste, a contemplatione solis
 diuinae bonitatis, unde omnis cum iustitia, tum salus certo gignitur, modis omnibus,
 45 ad suspiciendum nihili, ac euanidum humanae industriae uirtutisq̃ splendorem, unde
 nihil nisi fastidiosa hypocrisis, et certa pernitie indubitato nascitur, animos mortalium
 detorquere conatur, nobis praecipue in hoc incumbendum est, ut fide Euangelii hominibus
 oculi corroborentur, quouiuficos solis illis diuinae beneuolentiae radios, rite percipere
 queant.

50 Quemadmodum enim Paulo benignitatem Dei omni studio attollenti, Satanae satel-
 lites praedicando circumcisionem, Sabbathata et idgenus externa, ad quae hominum uires
 possunt pertingere, negotium facessebant, sic postea adserentibus candem, sanctis Dei
 confessoribus, et liberae electioni eius, bonitatisq̃ omnia accepta ferenti bus, hostis ille
 ueritatis, similibus instructos armis suos ohiecit, qui libero arbitrio, nostrisq̃ operibus
 55 nihil non studio obuiat dum errdri bus. Quib-armis super. orib saecu lis oppugnata sit
 ueritas.

EPISTOLA

tribuerent. Donec Mahometh sua figmenta, operibus mixta legis, et nostri, sua iuncta
 in speciem Euangelicis, orbi obtruscunt, eoque rem perduxerunt, ut nihil fere fidu tiae
 60 in bonitatem Dei, omnis uero spes, in conficta ab hominibus opera, eaque nullam frugem
 proximis adferentia, cuiusmodi bona opera Deus requirit, tantum non ab uniuerso mundo
 collocaretur.

Podemconjmo, reddito dudut nobls Ellangelo, ex quo iam orbis discere incipit,
 nos natura filios irae, et nihil bo ni a nobis uelcogitare posse, Dei autem, qui ante
 65 conditum mundum nos sibi in filios elegit, gratuita beneuolentia spi£ ritum sanguine

CHRISTI promeritum donari, quo de ipsius bonitate, ut bene speramus, ita et studio ipsius, ad honesta sanctaque rapimur, praecipue autem, ut proximis commodemus, neque dubitamus, hac uelut arra obsignati in redemptionem, olim nos Christi beneficio, omnis peccati puros, et aeternae felicitatis plene compotes fore, salutis nostrae inimicus, 70
 rursum excitat, qui ad externa opera, ea que non solum infrugifera, sedet noxia, a fiducia benignitatis diuinae, acriore, quam ulli antea studio, reuocare laborant. Baptismum siquidem hi, imo rebaptismum supra quam dici queat, urgent, sed quo te ab omnibus, qui illum reiiciunt, quamlibet sanctis Christi membris separe, atque ne magistratui, quem et negant posse Christianumesse, iurando, et arma pro re publica sumendo obtempares, 75
 adstrin gas. Hi praedestinationis et electionis Dei certitudinem ridet, et in impletione legis, sed ad ipsorum interpretationem, saepe absurdam, ad quam uires quoque adesse doceat Euan gelionErrores quidam Catabaptista rum.

MARTINI SVCERI

omnibus hominibus adseruerant, spem figere docent Hinc beneuolentiae Dei praedicationem, hoc est, Euangelion, efficere blasphemant, ut homines a bonis operibus cessent, salutem a merito Christi frustra expectantes, cum tamen, nullum prorsus a nobis bonum opus sieri possit, nisi id sensus amorq bonitatis Dei gignat. Sed non hic tantum nobis isti impingunt, quod ipsi peccant. Pecc. tum ipsi falsam et euanidam opinionem faciunt, quia non sit creatura D E I coque olim etiam prorsus euant turum, tumque saluos 80
 fore, et daemones et impios uni uersos, quem hoc figmentum, qui id receperit, non reddat socordem, bonorumque operum negligentem, cum etiam impio sibi, aditum ad beatem uitam fore, et si pau serius putet? 85

Istis profecto usu uenit, quod et Iudaeis, mundique sapi entibus olim. Suam quaerunt istitiam statuere, igitur DE iustitiae quae per fidem est, subdi nequeunt, et indulgentes 90
 fidentesque ingeniis suis, sapientes esse uolunt, ideo plus nimio stulti fiunt. Verum dum insolentem prae se graut tatem, rerumque uitae praesentis contemptum, praeser tim apud cos, qui fermentum eorum nondum recaepe runt, prae se ferunt, minime paucis, quibus zelus aliquis est, sed scientia carens, imponunt. Nam ingeniun numanum praecipue admirari solet, quicquid a uulgan ratione uiuendi abhorret, etiamsi ne pilum quidem 95
 bo nae frugis adferat, qua certe occasione, Romanenses ab dicantes connubium, et Mahomethani uinum, et Me nachi usum carniū, ac rerum quarundam aliarum, it a tibus mui do solcat impont.

EPISTOLA.

quarum tamen usu ut nulla est impuritas, ita nulla in absti nentia earum sanctitas, 100
 totum fere mundum dementarunt. Porro ut istorum impostura serpat, non paruū mo mentum adfert, eorumqui CHRIS T Iesseuolunt infirmitas ne dicam, an socordia et detestanda leuitas. Dum enim simpliciores, nondum scilicet a spiritu intus satis roborati, uident tam imparem doctrina Euangelica uitam apud eos, qui illam profitentur, minimo nego tio ab iis, qui speciem aliquam eius prae se ferunt, persuadentur, non esse eam 105
 uere Euangelicam doctrinam, quam illi praedicant. Vae igitur nobis, si blasphemandi doctrinam CHRISTI, et offensionis pusillorumoc casionem dederimus.

Praeter hos, sunt et ex iis, qui Euangelii purissimi in dices sibi uideri uolunt, neq
sane uulgariter in prouenire do illo, sudarunt, qui nescio qua animis ipsorum obfusa, con-
tentionis et φιλαυτίας incertum, an stuporis et ignorantiae nubecula, Sacramentis, quae
110 symbola sum Christianorum, et externo uerbo, ea tribuunt, unde di uinae beneuolentiae,
uirtutisque claritas non parum obscuratur. Vehicula enim illa faciunt, spiritus sancti,
et fidei, cum haec donet sola bonitas Dei, impetrata morte CHRI STI. Hi ex eadem
cognitionis gratiae Dei angustia, et sanctorum salutem aeternam negant, dum hic, qui
Christouere crediderint, rursum posse excidere, non tam inconsiderate, quam periculose
115 affirmant. Quae enim fides, quae se dubitet habere repositam sibi penes Deum uitam
aeternam, hoc est, esse filium atque haeredem Dei ?am is et exter io uerbo quidam ni
nium tribuunt

MARTINI BVCKERI

DE V Suis, pro fide ipsorum facit.
120 Proinde cum tam multis errorum nubibus Christi 4 uerfarius, contra restitutam
nobis illius lucem Euange licam, perstrenue adhuc pugnet, nouosque cottidie excitet,
abusus et sanctorum ignorantia et infirmitate, sit denique eius in omnibus idem conatus,
nimirum, ut opera manuum suarum homines adorent, et non ut deploratos peccatores,
diuinae beneuolentiae, sanguinique CHRISTI curandos plena fide sese contradant, debent
125 profecto, quibus Christi gloria, electorumque salus chara existit, nihil uicissim mittere,
quod regni CHRI ST I Euangelion, et bonitatis D E I praedicatio, quam in primis uniuersa
scriptura ubiq in culcat, orbis magis ac magis agnoscat. Vere enim sordebunt nobis
nostra, ubi diuinae bonitatis gustum recte percaeperimus, neque cessabimus tum a bonis
operibus, sed gnauiter demum illis incumbemus, toti scilicet eo rapti, ut gratificaripatri
130 nostro studeamus.

Cum uero Paulus in praedicanda D E I praedestinatione, electione, amplissimaque in
nos bonitate et efficacia sanguinis CHRISTI, hoc est, in annunciando syncero Euangelio,
docendaque doctrina certae salutis, ita excelluerit, ut non paruo interuallo, alios sacros
scriptores post se reliquerit, praesertim si lucem, et copiam spectes, optandum est, ut
135 illius Epistolae quam familiarissimae Christianis omnibus reddantur. Qui sane eas recte
teneret, cum sibi tum aliis, quoslibet facile errores auerteret. clarius et copiosius Eu
angelion prae dicauit.

EPISTOLA.

Equidem igitur ut huc fratribus scripturarum rudioribus adiutor essem, quibus et
140 V. Fabus Capito paratis nuper in Hoseam haudquaquam uulgaribus commentariis, et
MCellarius opere, de Operibus Dei in quo diuina bonitas magnifice praedicatur, pluri-
mum consuluerunt, Epistolam illius ad Ephesios, hisce diebus enarrandam mihi desumad
Ephespsi* Visumenim mihi est, doctrinam Christi, breuius scribere iuxta et lucu-
lenter, atque copiose adeo complexa esse, ut pturae conhis nominibus, nullam aliam
145 ei praeferendam existimem, totiusque pendium. sacrae scientiae, compendium recte
habendum censeam.

Docet quidem fusius etscripturis communitius, ea quae Romams scripta extat, omnem carnem peccato obnoxiam, a lege non esse nisi peccati cognitionem, non iustitiam, a gra tia Dei, et merito Christi hanc prouenire, omnia ab electione libera Dei pendere, abnegatione nostri, et dilcctio ne proximi Deo gratificandum, magistratui parendum, offendicula fratrum cauenda, eandem esse Gentium et Iudaeorum redemptionem, sedhaec nostra, de his omnibus, et breuius, et ut uidetur luce maiore disserit, tum maiestatem Christi Paulo magnificentius praedicat, et de uitae Christianae officiis disputat distinctius, et admodum locuplete.

Hanc ergo quam uel solam, si recte intelligatur, satis esse puto, et ad gratiam Christi commendandam, et uitam quam pientissime instituendam, tum errores quosque contra Praestiteuincendos, uerti primum, paulo liberius, ne idiotismi par rat sacra liſ tim Ebraei, partim peculiariter Paulini, rudioribus neberius uer bulam aliquam offunderent. Optarim enim ut dum extat teread Ephes totius scri pturae compendium. Quae Epi stola ad Romcon tincat. Praestiterat sacrali breius uer tere.

M. BV CERI

Atrunque instiumentum sua lingua, et gralla Deo, multi sunt hodie, qui eas linguas calleant, ut ad fontes semper redire liceat, si quid interpretes, parum assequerentur, ea libertas in uertendis sacris adhiberetur, quam sibi fidi in terpretes permittunt in prophanis. Qui enim dices in lin guam aliquamuersum, quod in ea non dum propter alterius linguae ex qua uersum est idiotismos, potest intelligis? Scio religionem hanc interpretum, maiestati scripturarum tributam, sed ut dixi autographa spiritus extant, ad quae semper potest corrigi, sicubi interpretes dormitent, quarc mihi praestare uidetur, dum ersionibus iis consuli debet, qui sacras linguas Ebraeam et Graecam ignorant, neque sacrorum scriptorum schematis assueti sunt, ut quam familiarissime et planissime etiam sacra tranfferrentur. Id igitur pro mea tenuitate in hac Epistola dedi operam, quid assecutus sim alii iudicent. Si cui uidear alicubi magis paraphrasten egisse quam interpretem, is si libet ita quoque me nomet, uideor mihi tamem nihil a mente Pauli alienum assuisse. Adieci deinde et commentarium, quo singula Epistolae huius pro uirili explicare iis, qui in Pau Linis literis nondum exerciti sunt, et quidem omnia simplissime sum annisus, ut successerit fratru esto iuditium.

Quicquid hoc operis est, tibi clarissime princeps dedi care decreui, qui tanta sedulitate, regnum Christi, synceramque ueritatis cognitionem plantare apud tuos studes, con uocatis undique uiris pie doctis, comtempto et nequaquam uulgari in quod tuam dignitatem et opes adducis pericu lo, et sumptu, quem huius caussa haudquaquam medioliberius uer sa sit EpistolaInstitutum imitabile principis Schlesiorum.

EPISTOLA.

crem facere incoepisti. Cui siquidem principum rectius sa crorum conmentarii inscribantur, quam ei qui sacrorum scientiam suo locohabet, digneque colit? Inter quos admodum paucos tua celsitudo praeclare fulget, quae cum syn ceriore pietatis doctrina, et linguarum studia, sine quibus nulla solida eruditio constat, suis coniungi curat. Neque pa rum uero huc audaciae me prouocauit, quod sciam, te cam Christi cognitionem

nactum, quam haec Pauli Epistola, ut et reliquae omnes, tradit, cui nihil adhaereat adhuc, fermenti commentorum rationis humanae, quae dixerit uale mundi elementis, confiteatur
 190 plantantem et rigantem nihil esse, ne quid nostris operibus arrogemus, sacrum tamen habeat externum quoque Euangelii, exhortationisque in Domino, usum, et si uehiculum spiritus inde nullum faciat, de quare Caspar Schuenffeldius tuus, pro eximia sua reuelatione, praeclare scripsit, neque sacramenta contemnat, sed suoloco, pro symbolis scilicet externae communionis inter Christianos et instituendae et alendae, habeat.
 195 Hanc nostram itaque qualemcunque operam celsitudo tua sibi incupatam, eo animo excipiat, quo quemlibet ad pro mouendam Christi gloriam in quouis conatum solet, hoc est, iucundo et fauenti, quodque coepit, post doctrinam Christi synceram, et nullis humanis figmentis fermentatam, pergat curare, ut linguas et aliae frugis artes, iuuentus eius doceatur, neque audiat non tam regillosos ut uideri uolunt, quam fastidiosos quosdam,
 200 qui haec sancta Dei dona contemnunt, a spiritu uolentes omnia discere, cum quo haud perinde magnam familiaritatem habent, qui profecto diprincipis huius religionis contemptores bonarum artium et linguarum.

M. BVCKERI

gni essent, ut et uentri suocibum, item ab illo per miraculum cogerentur expectare,
 205 donec discerent, non minus ad sanctam eruditionem, nostram operam adhibendam, quam quam omnia bona ueraque doceat solus spiritus Dei, quam ut corpori parentur alimenta, quod et ipsum sola uirtus Dei sustentat. Etenim dum rectis iudiciis plurimi pollebunt, et minus loci inueniet impostura, et amplior in rebus singulis bonitatis Dei admiratio atque cognitio, plurimum ad pietatem promouebit.
 210 dapuanne duj pimeia uenapaeuta, taujair ctum et laudatum Cel. tuae institutum, uelint aemulari, sic declaraturi agnoscere se, a Domino ipsius plebi. praefectos, quorum primum studium esse debeat, ut illa bonitatem Dei sui agnoscat, et ad uoluntatem ipsius sua uniuersa comparet. Nam haud uulgaris Dei ira existit, ut quosdam omnium cura plus quam pietatis, apud suos excolenda sollicitet, et nullorum sumptuum plus pigeat, quam
 215 qui in optima studia fiunt. Dominus qui omnium principum corda in sua manu habet, dirigat ea, ut rite ipsum agnoscant et colant, quo placidam ubique et quietam uitam electi degant, cum pietate et honestate. Is et sanctos C.T. conatus secundet, eamque cum liberis, et omni ditione seruet, bonisque omnibus exornet. Illi sit gloria in saecula omnia, Amen Argentorati pridie Calend. Septembris Anno Christi M. D. XXVII.

IN EPISTOLAM D. PAVLI AD EPHE. sios Argumentum. P

phesi, quae Asiae minoris metropolis fuit, et Dianae multimammiae studiosissima
 220 cultrix, triennio Paulus Christum praedicauerat, et non contemnendum populum cum ex urbe, tum tota Asia fuerat lucratus. Ita ut quidam qui curiosas artes sectati fuerant, recepto Euangelio, comportatos libros suos, coram omnibus ad testandam resipiscen-
 225 supputatore Budaeo quinque milia Coronatorum ualeat. Indicibili siquidem studio, atque constantia, in hoc incubuerat, ut annuntiaret quae in rem illorum essent, et omne Dei consilium ipsis aperiret, doceretque; et publice et per singulas domos populus apud Ephesum effecere

M. BV CERI

230 nitentiam ac fidem, quae est erga Dominum nostrum IESVM Christum, denique et
moneret cum lachrymis unum quemque die et nocte. Ad haec ne sua uideretur quaerere,
cum suis, tum eorum qui secum erant necessitatibus, suae ipsius manus suppeditauerant.
Dominus quoque sermonem eius cum miris uirtutibus confirmauerat, nam et suorum eius,
et semicinctis, super infirmos delatis, morbi recedebant, malique spiritus egrediebantur,
235 tum incomparabili spiritus fortitudine reddiderat illustrem, supra modum enim in hac
urbe afflictus fuerat, et Domini tamen consolatione superior semper euaserat.

Cum itaque eximie charos Ephesios haberet, ut apud quos non uulgari successu
regnum Christi instituisset, primum Timotheum praecipuum collegam remanere apud
eos, ut a se plantata rigaret, uoluit, deinde Hierosolyma petens, cum sciret in eas regiones
240 se non reditum, euocatos e Mileto Ephesiorum praesbyteros, persancte monuit, ut
sibi, et cuncto gregi attenderent, ne quid incommodi a subingressuris lupis, quos graues
futuros illis prae dicebat, Ecclesia eorum perciperet. Hinc postremo et ex uinculis,
quibus Romae detinebatur, hanc Epistolam ad eos scripsit, qua uelut in compendium,
omni Christianismi ratione contracta, eos in instituto confirmaret, atque prouideret.

245 Proinde mira et luce et breuitate de singulis, quae Christianos scire refert, in ea
monuit. Vt omnis mortaliu tam iustitia, quam salus a libera Dei praedestinatione et fuerit
pro Ephesiis sollicitus

EPISTOLA

electione pendeat, et per Christum, per quem omnia instauranda sunt, in caelo et
250 in terra, quique super omnia exaltatus, omnium potestate pollet, in electis tam ex
Gentibus quam Iudaeis perficiatur, ad hoc ut Deus in nobis glorificetur. Vt natura
perditi uniuersi sumus, aequae Iudaei ac Gentes, et gratuita Dei beneuolentia seruemur,
quot quot seruiamur, reconditi scilicet in Christo, ad bona opera, qui ex Adam nati, tantum
mala operari possumus. Vt denique Christus morte sua legem caeremoniarum, ob quam
255 Iudaei gentes aspernabantur, abrogarit, et donatas sui cognitione gentes, cum Iudaeis
in se, in unum hominem coagmentarit, qui cotidie incrementa pietatis accipiens, in
templum sanctum Domino cresceret.

Horum miris affectibus, et magna perspicuitate, per duo priora capita admonuit,
simul et gratias pro illis agit, precarique se pro ipsis memorauit, ut in cognitione horum
260 proficerent, quo agnoscerent, ad quantam spem uocati essent, quanta sit gloria haeredi-
tatis quam expectarent, quam ; praecellens uirtus qua niterentur, qua utique Christus
a mortuis est excitatus, et super omnia ad dexteram patris euectus. In tertio Capite
eadem illis precatur, et simul meminit muneris sui, qui peculiariter fuerit ad Euangelizan-
dum gentibus delegatus, utque aperiret, quod mysterium a saeculis etiam ipsis Angelis
265 absconditum fuerat. Denique hortatur, ne ob suas afflictiones, quas ipsorum causa
ferat, frangantur, sed magis roborato interno homine, bonitatem Dei quam amplissime
cognoscant. . primum et secundum Cap. tertium.

ARGVMENTVM.

Deinde quarto Capite, et bona parte quinti, ad studium dilectionis ueramque animorum unitatem, tum et depositionem ueteris hominis cum coperibus suis, multis argumentis hortatur, memorans, in hoc Christum imtio regni sui alios dedisse Apostolos, alios Prophetas etc. ut in cognitione Christi singuli confirmati, in unum hominem summa dilectione coalescerent, atque abdicatis carnis operibus, in omni iustitia et sanctitate Deum glorificarent. reliquam partem quinti, et bonam sexti, de peculiaribus officiis quibusdam, uxoribus scilicet, maritorum, filiorum, parentum, seruorum et dominorum, sancta praecepta tradit. Postremo armat eos contra uersutias caelestes, nempe potestates malorum spirituum, et ad instantem hortatur precationem, cum pro sanctis omnibus, tum et pro se ipso, quo digne Euangelico munere fungatur. Inde precatus pacem et beneuolentiam Dei, et ipsis et omnibus diligentibus Christum, Epistolam finit. Quae uero hoc argumentum de Ephesiis memorauimus, leguntur 1. Cor. 15. 2. Cor. 1. 1. Timoth. 1. Act. 19. et 20. ARGVMENTI finis. .quarta tum et quinta. Cap. sex.

AD I. PAVL. AD TIM.

D. PAVLI AD EPHESIOS Epistola P

Aulus ex uoluntate Dei legatus IESV Christi, sanctis qui sunt Ephesi, nempe fidem habentibus Christi IESV, beneuolentiam uobis et pacem, Dei patris et Domini nostri Iesu Christi precor.

Gratia sit et laus Deo patri Domini nostri IESV Christi, qui omni nos genere spiritualis beneficentiae, bonis nimirum caelestibus, affecit per Christum, quemadmodum per illum nos ante conditum mundum, in hoc elegit, ut simus sancti, et ipsius quoque iudicio inculpati, dilectioni scilicet proximorum dediti.

D. PAVLI AD EPHESIOS

Qui praedestinavit pridem nos, ut in filios sibi, per IESVM Christum, ex dignatione uoluntatis suae adoptaret, quo gloria beneuolentiae eius celebris in nobis esset, qua nos propter illum dilectum, dignatus est.

Per quem, satisfaciemus pro nobis sanguine illius, habemus redemptionem, remissionem nimirum peccatorum. Idque ex amplissima beneuolentia eius, quam ubertim nobis impartiuimus, donatis omni sapientia et prudentia, postquam uidelicet ex singulari dignatione notam fecit arcanam uoluntatem suam.

Qua proposuerat, dum ex certa rerum omnium et temporum dispensatione, statutum huius tempus appeteret, instaurare per illum, nempe Christum, uniuersa, per hunc inquam tam quae in caelo sunt, quam quae in terra.

Per quem et in sortem sanctorum asciti sumus, praeordinati iuxta propositum eius, qui cuncta ubique efficit, et beneuolum arbitrium eius, ut celebris in nobis reddatur gloria eius, qui in Christum spem nostram priores collocauimus, in quem et uestram collocastis, postquam sermonem ueritatis, Euangelion salutis uestrae, audiistis.

[p.3.]

[p.4.]

[p.5.]

[p.6.]

[p.7.]

305 Cui ut fidem habuistis, obsignati quoque estis spiritu lancto, qui promissus nobis fuerat, qui est arrabo haereditatis nostrae, quo fre

EPISTOLA.

ti, redemptionem, qua continget certa uitae possessio, indubitato expectemus. Idqueut
gloria eius in nobis celebris reddatur.

[p.90]

[p.91]

[p.92]

310 Ea propter cum et ego audiissem, qua uos in Dominum Iesum fide, quaque dilectione in sanctos omnes estis praediti, non desino gratias pro uobis agere, memor uestri in precibus meis, ut Deus Domini nostri Iesu Christi, pater ille gloriosus, aspiret uobis sapientiam et reuelationem, ut ipsum cognoscatis, illuminatisque oculis mentis uestrae sciatis, quid ex uocatione uestra uobis sperandum sit, et quae opulentia sit gloriae haereditatis, quam donauit sanctis, quae denique praecellens uirtutis eius in nos credentes
315 magnitudo.

Quae in nobis declarabitur, iuxta efficaciam fortis roboris eius, quam efficaciam in Christo exhibuit, cum excitauit illum a mortuis, et ad dexteram suam collocauit in caelestibus, super omnem principatum et potestatem, et uirtutem, et dominationem, et quicquid omnino eximium siue in praesenti, siue in futuro saeculo celebratur, subiecitque
320 omnia pedibus eius, ipsumque dedit caput Ecclesiae super omnia, quae est corpus eius, et in qua cumulate exuberantem bonitatem suam declarat, qui illa perficit omnia in omnibus.

D. PAVLI AD EPHESIOS

[p.1.]

[p.2.]

[p.3.]

[p.4.]

325 Euios, cum mortui eratis delictis et peccatis, in quibus uiuistis iuxta rationem uiuendi mundi huius, secundum instinctum principis potestatis aerae, spiritum, qui agit modo incredulos, inter quos et nos omnes aliquando uersabamur, indulgentes cupiditatibus naturae nostrae, et perficientes quae ferebat arbi trium carnis nostrae, et cogitationes, qui nimirum aequae ac alii, natura irae Dei, obnoxii eramus.

Deus autem diues misericordia, propter multam dilectionem qua nos dilexit, etiam mortuos delictis, conuiuificauit, una cum Christo (beneuolentia gratuita seruati estis) et
330 simul excitauit, atque simul collocauit in caelestibus, insitos Christo Iesu. Ut ostenderet saeculis futuris, excellentem beneuolentiae illius opulentiam, benignitate erga nos in Christo Iesu.

Beneuolentia gratuita seruati estis perfidem, idque non ex uobis, Dei donum est, non ex operibus ne quis gloriatur. Ipsius enim sumus figmentum, conditi in Christo Iesu, ad
335 bona opera, quae Deus praeparauit, ut in eis uersaremur.

Memores igitur estote, quod olim natura Gentes eratis, praepotio impuri uocati ab iis, qui circuncifi, circuncisione manu facta dicebantur, quod, inquam, tum sine Christo era